

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний  
університет імені К.Д. Ушинського»**

**Кафедра всесвітньої історії та методики її навчання**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І  
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У  
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

Рекомендовано Вченою Радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» протокол № 14 від 28.05.2026 р.

Рецензенти:

Галіцян О. А. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Савченко Л. О. – доктор пед. наук, професор, професор кафедри технологічної та професійної освіти Криворізького державного педагогічного університету

Яновська Л.Г.

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика викладання історичних дисциплін у закладах освіти» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за ОНП Середня освіта (Історія та громадянська освіта) спец. А4 Середня освіта. Одеса: Ун-т Ушинського, 2026, 36 с.

### 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОНП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 9	Галузь знань А Освіта ОНП «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	<b>Статус дисципліни:</b> Обов'язкова	
Змістових модулів – 4	Спеціальність А4 Середня освіта	<b>Рік підготовки:</b>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - доповідь		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 270		<b>Семестр</b>	
		1-2-й	1-2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: другий(магістерський)	<b>Лекції</b>	
		40 год 1 сем – 26год 2 сем-14год	8год 1 сем – 4 год 2 сем – 4 год
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		50год 1 сем-34год 2 сем-16год	12 год 1 сем –6 год 2 сем – 6 год
		<b>Лабораторні</b>	
		0 год.	0 год
		<b>Самостійна робота</b>	
		1 сем –110 г 2 сем - 60 год	1 сем –160 год 2 сем - 80 год
		<b>Індивідуальні завдання:</b>	
		10 год.	10 год
Вид контролю: залік, екзамен			

#### Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 70% : 30%

для заочної форми навчання – 90% : 10%

## 2. Пояснювальна записка

**Мета навчальної дисципліни «Методика навчання історичних дисциплін у закладах освіти»:** сформувати у здобувачів вищої освіти систему спеціальних знань про зміст, організацію та методи навчання історичних дисциплін у закладах освіти в залежності з віковими особливостями здобувачів освіти, керуючись метою закладів освіти. Навчити здобувачів застосовувати різні методи та прийоми ведення освітньо - виховної діяльності в закладах освіти, опираючись на засоби навчання як на заняттях історичних дисциплін, так і в позаурочний час, вести методичні дослідження для покращення освітньо - виховної діяльності в закладах освіти.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності вчителя та викладача історичних дисциплін у закладах освіти.

**Дозвіл на використання ШІ:** здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

**Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті** Мета: Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

### Очікувані програмні результати навчання

**ПРН 1.** Виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність та мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження; усвідомлення цінностей громадянського суспільства.

**ПРН 2.** Вміти застосовувати знання з психології, педагогіки, історії у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблювати знання з предметної області.

**ПРН 6.** Визначати проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструвати навички їх критичного аналізу; генерувати нові ідеї, розробляти освітні проекти та управляти процесом їх впровадження, прогнозувати очікувані результати, планувати і управляти освітньою діяльністю залежно від поставленої мети та особливостей закладу освіти.

**ПРН 10.** Вміти розкривати сутність досліджуваної проблематики у навчальних та науково-дослідницьких проектах з дотриманням вимог їх оформлення та принципів академічної доброчесності; демонструвати дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її у здобувачів освіти, дотримуватись прав інтелектуальної власності на результати дослідницької/інноваційної діяльності.

**ПРН 11.** Вміти створювати належний моральнопсихологічний клімат під час професійної діяльності на основі корпоративної етики та педагогічної культури; виявляти

емпатію, забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу на основі функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

### **Очікувані результати вивчення дисципліни**

#### **знати:**

- основи особистісно орієнтованої педагогіки, індивідуального, гуманістичного підходів та способи їх реалізації;
- наукову інформацію та зміст предметів профільного рівня та ЗВО;
- методика організації проектної, науково – дослідницької, пошукової діяльності здобувачів освіти;
- варіативність та особистісну орієнтацію освітнього процесу через послідовне, педагогічно доцільне проектування індивідуальних освітніх програм розвитку особистості;

#### **уміти:**

- впроваджувати в систему навчання інтерактивні, новітні інформаційні технології, проектно – дослідницькі методи, елементи модульного, дистанційного навчання;
- застосовувати методи й технології навчання, які формують навички збору та аналітичної обробки інформації, стимулювати самоосвіту здобувачів освіти, розвивати ціннісні орієнтації;
- формувати здібності та компетентності здобувачів освіти, необхідні для продовження професійної освіти;
- організовувати пошуково – дослідницьку роботу, зміцнювати й розвивати мотиваційну сферу здобувачів освіти;
- генерувати інноваційні ідеї, проявляти професійний інтерес до розробки й реалізації нових навчальних програм.

#### **Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:**

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі.
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків).
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах внесено власні корективи

**Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті**  
Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Методика навчання історичних дисциплін у закладах освіти».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

#### **Загальні компетентності:**

**ЗК 01.** Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність та мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

**ЗК 2.** Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності; здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях; використовувати у професійній діяльності цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології.

**ЗК 5.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

**ЗК 6.** Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними, здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків; здатність мотивувати людей на досягнення спільної мети.

**ЗК 7.** Здатність до пошуку та оброблення інформації з різних джерел; здатність здійснювати науковопедагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

**ЗК 9.** Здатність застосовувати принципи і методи наукового пізнання у науково-педагогічній діяльності, кращі практики у професійній діяльності.

#### **Спеціальні компетентності:**

**СК 5.** Здатність використовувати інновації, моделювати зміст навчання, здійснювати інтегроване навчання, формувати ключові компетентності, здійснювати моніторинг, оцінювання та педагогічну корекцію результатів навчання.

**СК 7.** Здатність до міжособистісної конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу та колегами, розуміння та дотримання принципів толерантності, соціальної справедливості, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки, здатність попереджувати та вирішувати конфлікти.

**СК 9.** Здатність формувати у здобувачів освіти культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

**СК 13.** Здатність планувати освітній процес та здійснювати педагогічну та науково-педагогічну діяльність у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої та вищої освіти.

**СК 15.** Здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

**Міждисциплінарні зв'язки:** «Педагогіка у ЗВО», «Психологія фасилітації та соціальної інклюзії», «Сучасні інформаційні технології в освітньому процесі та науці», «Актуальні проблеми громадянської освіти», «Організація освітнього процесу в закладах освіти».

### **3. Критерії оцінювання**

#### **Критерії оцінювання за різними видами роботи**

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує

		необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь)	0 балів	Завдання не виконано; доповідь має компелятивний характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам. Презентація відсутня. Не вказано факту використання ШІ.
	1-2 бали	Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита частково. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 3 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо двох вимог з трьох (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Робота характеризується змістовою цілісністю, зв'язністю і послідовністю викладу, допущено не більше 1 логічної помилки. Композиційна структура промови витримана. Недоліки спостерігаються під час аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних, стилістичних норм усного мовлення, проте припускається помилок різного характеру. Здобувач почуває себе скуто, невпевнено і напружено. Ефективність промови невисока через відсутність контакту з аудиторією, недоцільне використання прийомів зацікавлення і утримання уваги слухачів, добір недостатньої кількості аргументів, небагатий арсенал

		<p>лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів. Мультимедійна презентація значною мірою не відповідає вимогам: відсутній титульний слайд, список використаних джерел, відсутнє логічне завершення презентації у вигляді висновків, змістовного узагальнення. Створено так званий «реферат з малюнками», тобто використано слайди з текстовою інформацією, переписаною з підручників, посібників, інтернету, замість формулювання тез чи ключових, опорних слів та фраз. Порухення вимог щодо дизайну презентації: відсутність стильової єдності в оформленні всіх слайдів презентації; невідповідність кольору фону та тексту; невдалий вибір кольорової гами, використання в дизайні більше 3-х базових кольорів; використання шрифтів, що утруднюють сприйняття тексту; відсутність відступів від краю слайду (поля). Наявність граматичних помилок. Вказано факт використання ШІ. Продемонстровано аналіз і редагування згенерованого тексту.</p>
	3-4 бали	<p>Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 2 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо однієї з вимог (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Здобувач демонструє сформованість умінь і навичок правильного (не більше 2 помилок) і переконливого мовлення, володіє навичками доцільної побудови промови, аргументованого доведення тез, проте відтворює завчений текст, не враховуючи особливості усного мовлення, обмежено послуговується ораторськими прийомами зацікавлення і утримання уваги слухачів, втрачає контакт з аудиторією. Засоби виразності використовуються не завжди доцільно. Під час виступу здобувач почувається достатньо впевнено. Не дотримано всіх вимог до створення мультимедійної презентації: спостерігається незначна інформаційна надмірність тексту презентації, чи/та перевантаженість ілюстративним матеріалом. Ілюстрації та графічні елементи органічно доповнюють текст, проте є незначні недоліки дизайну презентації. Вказано факт використання ШІ. Продемонстровано аналіз і редагування згенерованого тексту: є власні думки, творчий підхід.</p>
	5 балів	<p>Зміст доповіді відповідає заявленій темі. Здобувач глибоко, повно й обґрунтовано розглядає предмет дослідження, посилається на джерела первинної інформації, подає узагальнення альтернативних теоретичних підходів в межах досліджуваної проблеми.</p>

		<p>Наведені дані й факти адекватно обґрунтовують чи ілюструють тези доповіді. Текст характеризується цілісністю та композиційною грамотністю. Використано достатній обсяг високоякісних інформаційних джерел. Здобувач демонструє уміння будувати розгорнутий монолог з фахової проблематики, логічно, правильно, точно, етично й емоційно висловлювати думку відповідно до змісту, умов комунікації й адресата, застосовуючи основні закони риторики і прагнучи при цьому виробити індивідуальний стиль. Студент володіє технікою і культурою мовлення, демонструє слухачам процес зародження і розвитку думки, використовує цитування, прийоми драматизації виступу, вдало імпровізує. Доповідь викликала велике зацікавлення й жваве обговорення у студентському середовищі, наявні позитивні коментарі. Навчальна презентація виконана з дотриманням усіх вимог: наявні усі структурні елементи; інформацію ретельно структуровано, представлено лаконічно, максимально інформативно, дотримано принципів науковості, послідовності у відборі текстового матеріалу; гармонійний дизайн; дотримано правил використання шрифтів, кольорового поєднання, стильової єдності оформлення; ілюстрації відповідають змісту презентації; дотримано норм літературної мови. Презентація вповні ілюструє й унаочнює доповідь. Дотримано академічних стандартів без використання ШІ.</p>
--	--	--

### **Критерії оцінювання підсумкового контролю (залік) (1 сем)**

Для навчальної дисципліни «Методика навчання історичних дисциплін у закладах освіти» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи. Здобувач повинен надати короткий коментар: як саме він використовував ШІ? Що вдалося, а що було неточним? Як він оцінює його допомогу? (Це дозволяє побачити процес мислення, а не лише результат).

### **Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен) (2 сем)**

Для навчальної дисципліни «Методика навчання історичних дисциплін у закладах освіти» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих упродовж вивчення дисципліни балів не менше 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.

1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

### Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання з методики навчання історичних дисциплін у закладах освіти. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач з методики навчання історичних дисциплін у закладах освіти, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо зміни форм, методів роботи з методики навчання історичних дисциплін у закладах освіти при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за

	алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила методики навчання історичних дисциплін у закладах освіти.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання методики викладання історичних дисциплін у закладах освіти несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії. але відсутнє глибоке розуміння логіки психічних процесів в організації освітнього процесу в закладах освіти.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання іспиту.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до іспиту та проходить повторне вивчення дисципліни.

#### 4. Засоби діагностування результатів навчання

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, екзамен.

Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, робота в команді, рольова гра, тренінг, презентація результатів самостійної роботи з використанням/без використання ІІІ.

### 5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

#### Змістовий модуль І. Нормативно – правова база профільної середньої освіти

##### Тема 1. Закон України «Про повну загальну середню освіту».

Основні терміни та їх визначення в ЗУ «Про повну загальну середню освіту». Основні завдання законодавства України про повну загальну середню освіту. Система повної загальної середньої освіти. Рівні, строки та форми здобуття повної загальної середньої освіти. Мова освіти в закладах загальної середньої освіти. Забезпечення

територіальної доступності в ЗУ «Про повну загальну середню освіту». Забезпечення рівного доступу до здобуття повної загальної середньої освіти. Організація освітнього процесу. Освітня програма. Формування класів (груп) у закладах загальної середньої освіти. Педагогічна інтернатура. Типи закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти. Спеціальні заклади повної загальної середньої освіти.

### **Тема 2. Концепція профільного навчання в старшій школі.**

Характеристика вітчизняного й зарубіжного досвіду організації профільного навчання. Сутність, мета і принципи організації профільного навчання.

Структура профільного навчання. Форми організації профільного навчання. Допрофільна підготовка. Психологічний супровід профільного навчання.

### **Тема 3. Методологічні засади профільного навчання.**

Методологічне обґрунтування профільного навчання. Орієнтовна модель профільного навчання. Напрями профілізації в закладах загальної середньої освіти (суспільно – гуманітарний, технологічний, художньо – естетичний, природничо – математичний, спортивний). Процес організації профільного навчання. Концептуальні засади формування змісту профільного навчання. Дидактичні основи варіативного компонента змісту освіти в старшій школі. Аксіологічні засади формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантної і варіативної складових. Основні підходи до конструювання змісту навчання в старшій школі на основі його інтеграції.

## **Змістовий модуль II. Організація освітньо – виховного процесу в профільній середній освіті**

### **Тема 4. Історичні дисципліни в закладах загальної середньої освіти, особливості їх викладання.**

Особливості викладання навчальних предметів «Історія», «Правознавство», «Суспільствознавство», «Громадянська освіта», «Я в світі», «Краєзнавство», «Одесознавство», «Культурологія», «Етика та естетика», «Релігієзнавство». Аналіз шкільних навчальних програм з історичних дисциплін.

### **Тема 5. Форми і методи організації навчальної діяльності в профільній середній освіті. Методи наукового дослідження навчання історії в профільній середній освіті.**

Методи організації навчальної діяльності в профільних закладах загальної середньої освіти: організація пізнавальної діяльності; організація практичної діяльності; організація пошуково – дослідницької діяльності; організація ціннісно – смислової діяльності; організація комунікативної діяльності.

Основні методи наукового дослідження навчання історії в профільній середній освіті: спостереження, експеримент (константувальний, формувальний). Допоміжні методи: аналіз практики викладання, тестування (прогнозуюче, діагностуюче), анкетування.

### **Тема 6. Інноваційні технології навчання в профільній середній освіті.**

STEAM - освіта в профільному навчанні. Пошуково – дослідницька діяльність здобувачів освіти в профільних закладах освіти. Сторітеллінг метод донесення інформації. Кейс – метод, кроссенс, фішбоун, веб – квести в системі освіти профільної школи.

### **Тема 7. Технології формування індивідуальної освітньої траєкторії.**

Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії учня. Форма здобуття загальної середньої освіти. Навчальні плани та програми. Навчальні предмети (інтегровані курси),

інші освітні компоненти, у тому числі вибіркові, і рівні їх складності. Форми організації освітнього процесу, методи, засоби навчання. Темп засвоєння освітньої програми та/або послідовності вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів).

**Тема 8. Інклюзивне навчання в профільній середній освіті.** Умови утворення інклюзивних та /або спеціальних класів. Організація інклюзивного навчання у закладах профільної середньої освіти. Оцінювання результатів навчання учня з особливими освітніми потребами в закладах освіти.

**Тема 9 Оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація в профільній середній освіті.**

Основні види оцінювання результатів навчання здобувачів освіти в профільній середній освіті: формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання. Форми, зміст та способи оцінювання. Державна підсумкова атестація. Підсумкова атестація та атестація з навчальних предметів, визначених відповідним стандартом в профільних закладах освіти.

**Тема 10. Позаурочна навчальна діяльність з історії в профільній середній освіті.**

Мета позаурочної навчальної діяльності з історії в профільних закладах освіти. Основні форми позаурочної діяльності з історії в профільних закладах освіти. Критерії та класифікація форм організації позаурочної діяльності з історії.

### **Змістовий модуль 3. Основні форми організації освітньо – виховної діяльності в ЗВО**

**Тема 11. Предмет та задачі методики викладання історичних дисциплін у ЗВО.** Національна доктрина розвитку вищої освіти. Предмет, задачі, функції методики викладання історичних дисциплін у ЗВО. Кредитно – модульна система підготовки фахівців.

**Тема 12. Історичні дисципліни у ЗВО.** Види історичних дисциплін у ЗВО. (Археологія, Архівознавство, Бібліографія, Генеалогія, Геральдика, Джерелознавство, Історична географія, Історична картографія, Історична хронологія, Нумізматику тощо). Особливості викладання історичних дисциплін у ЗВО. Складові навчальних планів та навчальних програм історичних дисциплін ЗВО.

**Тема 13. Організаційні форми роботи у ЗВО.**

Лекції та методика їх проведення. Головна дидактична мета лекції. Основні етапи проведення лекцій. Інноваційні методи проведення лекцій (лекція візуалізація, бінарні лекції, лекції із запланованими раніше помилками тощо). Функції та види лекцій. Основні функції лекції. Види лекцій. Структура лекції. Оцінка якості лекції.

**Тема 14. Семінарські та практичні заняття у ЗВО.** Головна мета семінарських занять. Види семінарських занять. Методика підготовки семінарських занять. Лабораторні та практичні заняття. Оцінка якості семінарських занять. Функції та критерії семінарських занять. Основні функції семінарських занять. Критерії семінарських занять. Організація нетрадиційних семінарських занять. Інтерактивні методи проведення семінарських занять. Комплексні форми організації навчання. Основна мета та педагогічні задачі використання комплексних форм організації навчання. Нетрадиційні форми організації навчальної діяльності. Дистанційне навчання.

## Змістовий модуль 4. Педагогічний контроль, практика та професійна усталеність викладача ЗВО

**Тема 15. Педагогічний контроль у ЗВО його функції. Основні форми здійснення контролю.** Головна мета педагогічного контролю. Види контролю навчальної діяльності у ЗВО (міжсесійний, поточний тематичний, підсумковий тощо). Основні вимоги до контролю знань у закладах вищої освіти. Функції педагогічного контролю у ЗВО. Форми і методи педагогічного контролю. Основні системи оцінювання знань студентів.

### Тема 16. Педагогічна практика студентів.

Мета практики. Безперервність та послідовність практики. Види практики у закладах вищої освіти. Методика організації різних видів практики в ЗВО. Структура педагогічної практики. Положення ЗВО про проходження здобувачами практики. Професійна усталеність викладача ЗВО.

### Тема 17. Науково – дослідницька діяльність викладача історії ЗВО.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти. Види науково-дослідницької роботи. Основні завдання науково-дослідницької роботи. Організація НДР засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

## 5.1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Модуль І.</b>												
<b>Методика навчання історичних дисциплін у профільній середній освіті</b>												
<b>Змістовий модуль І. Нормативно – правова база профільної середньої освіти</b>												
Тема 1. Закон України «Про повну загальну середню освіту».	18	4	4			10	18	1	1			16
Тема2. Концепція профільного навчання в старшій школі.	16	2	4			10	16	1				15
Тема 3. Методологічні засади профільного навчання.	16	2	4			10	16		1			
Разом за змістовим модулем І	<b>50</b>	<b>8</b>	<b>12</b>			<b>30</b>	<b>50</b>	<b>2</b>	<b>2</b>			<b>46</b>
<b>Змістовий модуль ІІ. Організація освітньо – виховного процесу в</b>												

профільній середній освіті												
Тема 4. Історичні дисципліни в профільній середній освіті, особливості їх викладання.	4	18	4	4			10	18				18
Тема 5. Форми і методи організації навчальної діяльності у профільній середній освіті. Методи наукового дослідження навчання історії в профільній середній освіті.	5.	16	2	4			10	16	1	1		15
Тема 6. Інноваційні технології навчання в профільній середній освіті.	6.	18	4	4			10	18	1	1		16
Тема 7. Технології формування індивідуальної освітньої траєкторії.	7.	14	2	2			10	14		1		13
Тема 8. Інклюзивне навчання в профільній середній освіті.	8.	14	2	2			10	14		1		13
Тема 9. Оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація в профільній середній освіті.	9.	16	2	4			10	16		1		15
Тема 10. Позаурочна навчальна діяльність з історії в профільній середній освіті.	10.	14	2	2			10	14				

Разом за змістовим модулем II	<b>110</b>	<b>18</b>	<b>22</b>			<b>70</b>	<b>110</b>	<b>3</b>	<b>4</b>			<b>103</b>
Разом за модулем 1	<b>160</b>	<b>26</b>	<b>34</b>			<b>100</b>	<b>160</b>	<b>5</b>	<b>6</b>			<b>149</b>
<b>Модуль 2.</b>												
<b>Особливості організації навчальної діяльності історичних дисциплін у ЗВО</b>												
<b>Змістовий модуль 3. Основні форми організації навчальної діяльності в ЗВО</b>												
Тема 11. Предмет та задачі курсу «Методика викладання історичних дисциплін у ЗВО».	14	2	2			10	14	1	1			12
Тема 12. Історичні дисципліни у ЗВО	14	2	2			10	14	1				13
Тема 13. Організаційні форми роботи у ЗВО. Лекції та методика їх проведення. Функції та види лекції.	14	2	2			10	14		1			12
Тема 14. Функції та критерії семінарських занять. Комплексні форми організації навчання. Нетрадиційні форми організації навчальної діяльності.	16	2	4			10	16		1			15
Разом за змістовим модулем III	<b>58</b>	<b>8</b>	<b>10</b>			<b>40</b>	<b>58</b>	<b>3</b>	<b>3</b>			<b>52</b>

<b>Змістовий модуль 4.</b>											
Педагогічний контроль, практика та професійна усталеність викладача ЗВО											
Тема 15. Педагогічний контроль у ЗВО його функції. Основні форми здійснення педагогічного контролю.	14	2	2			10	14		1		12
Тема 16. Практика студентів.	14	2	2			10	14		1		13
Тема 17. Науково – дослідницька діяльність викладача історії ЗВО.	14	2	2			10	14	1	1		12
Разом за змістовим модулем IV	<b>42</b>	<b>6</b>	<b>6</b>			<b>30</b>	<b>42</b>	<b>2</b>	<b>3</b>		<b>37</b>
Разом за Модулем 2	<b>100</b>	<b>14</b>	<b>16</b>			<b>70</b>	<b>100</b>	<b>5</b>	<b>6</b>		<b>89</b>
ІНДЗ	10										
<b>Усього годин</b>	<b>270</b>	<b>40</b>	<b>50</b>		<b>10</b>	<b>170</b>	<b>270</b>	<b>10</b>	<b>12</b>		<b>240</b>

### 5.2. Теми практичних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	<i>Семінар</i> « Закон України про повну загальну середню освіту»	4	1
2	<i>Круглий стіл</i> «Концепція профільного навчання в старшій школі».	4	1
3	<i>Семінар</i> «Методологічні засади профільного навчання». «Формування змісту профільного навчання».	4	
4	<i>Семінар</i> «Історичні дисципліни в профільній середній освіті, особливості їх викладання».	4	1
5	<i>Семінар</i> «Форми і методи організації навчальної діяльності у профільній середній освіті. Методи наукового дослідження навчання історії в профільній	4	

	середній освіті»		
6	<i>Семінар</i> «Інноваційні технології навчання в профільній середній освіті»	4	1
7	<i>Семінар</i> «Технології формування індивідуальної освітньої траєкторії».	2	1
8	<i>Семінар</i> «Інклюзивне навчання в профільній середній освіті».	2	
9	<i>Круглий стіл</i> : «Оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація в профільній середній освіті».	4	1
10	<i>Семінар</i> «Позаурочна навчальна діяльність з історії в профільній середній освіті».	2	
11	<i>Семінар</i> «Задачі методики викладання історичних дисциплін у ЗВО».	2	1
12	<i>Семінар</i> «Історичні дисципліни у ЗВО»	2	
13	<i>Робота в малих групах</i> «Організаційні форми роботи у ЗВО. Лекції та методика їх проведення». «Функції та види лекції».	2	1
14	<i>Семінар</i> «Функції та критерії семінарських занять». «Комплексні форми організації навчання». «Нетрадиційні форми організації навчальної діяльності».	4	1
15	<i>Круглий стіл</i> «Педагогічний контроль у ЗВО його функції. «Основні форми здійснення педагогічного контролю».	2	1
16	<i>Семінар</i> «Практика студентів». «Професійна усталеність викладача ЗВО»	2	1
17	<i>Семінар</i> «Науково-дослідницька діяльність викладачів історії у ЗВО»	2	1
<b>Разом</b>		<b>50</b>	<b>12</b>

### 5.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість		Форми контролю
		годин денна	годин заочна	
1	<p><i>«Закон України про повну загальну середню освіту»</i></p> <p>Основні терміни та їх визначення в ЗУ «Про повну загальну середню освіту».</p> <p>Основні завдання законодавства України про повну загальну середню освіту.</p> <p>Система повної загальної середньої освіти. Рівні, строки та форми здобуття повної загальної середньої освіти. Мова освіти в закладах загальної середньої освіти.</p>	10	16	Індивідуальна групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних

	<p>Забезпечення територіальної доступності в ЗУ «Про повну загальну середню освіту». Забезпечення рівного доступу до здобуття повної загальної середньої освіти.</p> <p>Організація освітнього процесу. Освітня програма. Формування класів (груп) у закладах загальної середньої освіти.</p> <p>Педагогічна інтернатура.</p> <p>Типи закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.</p> <p>Спеціальні заклади повної загальної середньої освіти.</p>			завдань
2	<p><i>«Концепція профільного навчання в старшій школі»</i></p> <p>Характеристика вітчизняного й зарубіжного досвіду організації профільного навчання в старшій школі.</p> <p>Сутність, мета й принципи організації профільного навчання в старшій школі.</p> <p>Структура профільного навчання в старшій школі.</p> <p>Форми організації профільного навчання в старшій школі.</p> <p>Допрофільна підготовка.</p> <p>Психологічний супровід профільного навчання в старшій школі.</p>	10	15	
3	<p><i>«Методологічні засади профільного навчання».</i></p> <p>Методологічне обґрунтування профільного навчання в старшій школі.</p> <p>Орієнтовна модель профільного навчання в старшій школі.</p> <p>Напрями профілізації в закладах повної загальної середньої освіти (суспільно – гуманітарний, технологічний, художньо – естетичний, природничо – математичний, спортивний).</p> <p>Процес організації профільного навчання в старшій школі.</p> <p><i>«Формування змісту профільного навчання».</i></p> <p>Концептуальні засади формування змісту профільного навчання в старшій школі.</p>	10	15	

	<p>Дидактичні основи варіативного компонента змісту профільного навчання в старшій школі.</p> <p>Аксіологічні засади формування змісту профільного навчання в старшій школі в єдності його інваріантної і варіативної складових.</p> <p>Основні підходи до конструювання змісту профільного навчання в старшій школі на основі його інтеграції.</p>			
4	<p><i>«Історичні дисципліни в профільній середній освіті, особливості їх викладання».</i></p> <p>Особливості викладання навчальних предметів «Історія», «Правознавство», «Суспільствознавство», «Громадянська освіта», «Я в світі», «Краєзнавство», «Одесазнавство», «Культурологія», «Етика та естетика», «Релігієзнавство».</p> <p>Аналіз шкільних навчальних програм з історичних дисциплін.</p>	10	18	
5	<p><i>«Форми і методи організації навчальної діяльності у профільній середній освіті. Методи наукового дослідження навчання історії в профільній середній освіті»</i></p> <p>Методи організації навчальної діяльності в профільній середній освіті: організація пізнавальної діяльності; організація практичної діяльності; організація пошуково – дослідницької діяльності; організація ціннісно – смислової діяльності; організація комунікативної діяльності.</p> <p>Основні методи наукового дослідження навчання історії в профільній середній освіті: спостереження, експеримент (константувальний, формувальний).</p> <p>Допоміжні методи: аналіз практики викладання, тестування (прогнозуюче, діагностуюче), анкетування.</p>	10	15	
6	<p><i>«Інноваційні технології навчання в профільній середній освіті»</i></p>	10	16	

	<p>STEAM - освіта в профільному навчанні.</p> <p>Пошуково – дослідницька діяльність здобувачів освіти в профільних закладах освіти. Сторітеллінг метод донесення інформації.</p> <p>Кейс – метод.</p> <p>Кроссенс.</p> <p>Фішбоун.</p> <p>Веб – квести в системі освіти профільної школи.</p>			
7	<p><i>«Технології формування індивідуальної освітньої траєкторії».</i></p> <p>Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії учня. Форма здобуття повної загальної середньої освіти. Навчальні плани та програми. Навчальні предмети (інтегровані курси), інші освітні компоненти, у тому числі вибірккові, і рівні їх складності.</p> <p>Форми організації освітнього процесу, методи, засоби навчання в закладах профільної середньої освіти. Темп засвоєння освітньої програми та/або послідовності вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів).</p>	10	13	
8	<p><i>Інклюзивне навчання в профільній середній освіті.</i></p> <p>Умови утворення інклюзивних та /або спеціальних класів.</p> <p>Організація інклюзивного навчання у закладах профільної середньої освіти.</p> <p>Оцінювання результатів навчання учня з особливими освітніми потребами в закладах профільної середньої освіти.</p>	10	13	
9	<p><i>«Оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація в профільній середній освіті».</i></p> <p>Основні види оцінювання результатів навчання здобувачів освіти в профільній середній освіті: формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне</p>	10	15	

	<p>оцінювання.  Форми, зміст та способи оцінювання.  Державна підсумкова атестація.  Підсумкова атестація та атестація з навчальних предметів, визначених відповідним стандартом в профільних закладах освіти.</p>			
10	<p><i>«Позаурочна навчальна діяльність з історії в профільній середній освіті».</i>  Мета позаурочної навчальної діяльності з історії в профільних закладах освіти.  Основні форми позаурочної діяльності з історії в профільних закладах освіти.  Критерії та класифікація форм організації позаурочної діяльності з історії.</p>	10	13	
11	<p><i>«Предмет та задачі методики викладання історичних дисциплін у ЗВО».</i>  Національна доктрина розвитку вищої освіти.  Предмет, задачі, функції методики викладання історичних дисциплін у ЗВО.  Кредитно – модульна система підготовки фахівців</p>	10	12	
12	<p><i>« Історичні дисципліни у ЗВО»</i>  Види історичних дисциплін у ЗВО. (Археологія, Архівознавство, Бібліографія, Генеалогія, Геральдика, Джерелознавство, Історична географія, Історична картографія, Історична хронологія, Нумізматика тощо).  Особливості викладання історичних дисциплін у ЗВО.  Складові навчальних планів та навчальних програм історичних дисциплін ЗВО.</p>	10	13	
13	<p><i>«Організаційні форми роботи у ЗВО».</i>  Лекції та методика їх проведення. Головна дидактична мета лекції. Основні етапи проведення лекцій.  Інноваційні методи проведення лекцій (лекція візуалізація, бінарні лекції, лекції із запланованими раніше помилками тощо).  Функції та види лекцій. Основні</p>	10	13	

	функції лекції. Види лекцій. Структура лекції. Оцінка якості лекції.			
14	<p><i>Семінарські та практичні заняття у ЗВО.</i></p> <p>Головна мета семінарських занять. Види семінарських занять.</p> <p>Методика підготовки семінарських занять. Лабораторні та практичні заняття. Оцінка якості семінарських занять.</p> <p>Функції та критерії семінарських занять. Основні функції семінарських занять. Критерії семінарських занять.</p> <p>Організація нетрадиційних семінарських занять.</p> <p>Інтерактивні методи проведення семінарських занять.</p> <p>Комплексні форми організації навчання. Основна мета та педагогічні задачі використання комплексних форм організації навчання.</p> <p>Нетрадиційні форми організації навчальної діяльності.</p> <p>Дистанційне навчання.</p>	10	15	
15	<p><i>Педагогічний контроль у ЗВО його функції.</i></p> <p>Головна мета педагогічного контролю. Види контролю навчальної діяльності у ЗВО (міжсесійний, поточний тематичний, підсумковий тощо).</p> <p>Основні вимоги до контролю знань у закладах вищої освіти. Функції педагогічного контролю у ЗВО.</p> <p>Форми і методи педагогічного контролю.</p> <p>Основні системи оцінювання знань студентів.</p>	10	13	
16	<p><i>Практика студентів.</i></p> <p>Мета практики. Безперервність та послідовність практики. Види практики у закладах вищої освіти. Методика організації різних видів практики в ЗВО. Структура педагогічної практики.</p> <p>Положення ЗВО про проходження здобувачами практики.</p> <p>Професійна усталеність викладача ЗВО. Ознаки професійної усталеності. Компоненти професійної усталеності</p>	10	13	

	викладача ЗВО.			
17	<p><i>Науково – дослідницька діяльність викладача історії ЗВО.</i></p> <p>Самостійна робота здобувачів вищої освіти.</p> <p>Види науково-дослідницької роботи.</p> <p>Основні завдання науково-дослідницької роботи.</p> <p>Організація НДР засобами інформаційно-комунікаційних технологій.</p>	10	12	
<b>Разом</b>		170	240	

#### 5.4. ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
<p><i>Семінар « Закон України про повну загальну середню освіту»</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Які основні поняття та терміни визначені в Законі України «Про повну загальну середню освіту»?</p> <p>2. Які завдання запропоновано в Законі України «Про повну загальну середню освіту» задля реалізації основної мети НУШ?</p> <p>3. Охарактеризуйте систему повної загальної середньої освіти згідно ЗУ «Про повну загальну середню освіту».</p> <p>4. Проаналізуйте запропоновані в ЗУ «Про повну загальну середню освіту» рівні, строки та форми здобуття повної загальної середньої освіти.</p> <p>5. У чому полягає забезпечення територіальної доступності для здобувачів освіти?</p> <p>6. Що забезпечує успішність освітнього процесу в профільних закладах освіти?</p> <p>7. З чого складається освітня програма для закладів</p>	<p><i>Завдання</i></p> <p>Робота в малих групах.</p> <p>1. Проаналізуйте Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту». Визначте в них основні завдання, запропоновану систему повної загальної середньої освіти, рівні, строки та форми здобуття освіти.</p> <p>2. Поміркуйте, як можна втілити запропоновані в ЗУ «Про повну загальну середню освіту» принципи в закладах профільної освіти.</p> <p>3. Обговоріть поняття «педагогічна інтернатура». Запропонуйте свої варіанти проходження педагогічної інтернатури. Результати доповіді на практичному занятті.</p>	<p>На прак. занятті</p>

	<p>освіти?</p> <p>8. Яке значення має педагогічна інтернатура для професійного зростання молодого спеціаліста?</p> <p>9. Охарактеризуйте спеціальні заклади повної загальної середньої освіти</p>		
<p><i>Круглий стіл</i> «Концепція профільного навчання в старшій школі»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Характеристика вітчизняного й зарубіжного досвіду організації профільного навчання</p> <p>2. Розкрийте сутність, мету і принципи організації профільного навчання.</p> <p>3. Порівняйте структуру профільного навчання і навчання в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>4. В чому полягає психологічний супровід профільного навчання?</p>	<p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Проаналізуйте стан профільного навчання в різних країнах. Підготуйте презентацію організації профільного навчання в одній країні (за вибором).</p> <p>2. Обговоріть в групах суть психологічного супроводу профільного навчання.</p>	<p>До наступ. практ. заняття</p>
<p>Семінар «Методологічні засади профільного навчання»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Розкрийте методологічне обґрунтування профільного навчання.</p> <p>2. Охарактеризуйте орієнтовну модель профільного навчання.</p> <p>3. Скомпонуйте напрями профілізації в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>4. В чому суть процесу організації профільного навчання?</p>	<p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Розробіть і опишіть орієнтовну модель профільного навчання..</p> <p>2. Опишіть напрями профілізації в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>3. Які проблеми висовує вчительська спільнота з приводу організації профільного навчання? Результати доповіді на практичному занятті.</p>	<p>На прак. занятті</p>
<p><i>Семінар</i> «Формування змісту профільного навчання»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Які ви знаєте концептуальні засади формування змісту профільного навчання?</p> <p>2. В чому полягають дидактичні основи варіативного компонента змісту освіти в старшій</p>	<p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Опишіть аксіологічні засади формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантної і варіативної складових.</p> <p>2. Доведіть, які на вашу думку предмети мають входити в варіативну частину, а які в інваріативну частину</p>	<p>На прак. занятті</p>

	школі.?	освітнього процесу і чому? Результати доповіді на практичному занятті.	
<i>Семінар «Історичні дисципліни в закладах загальної середньої освіти, особливості їх викладання».</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> Особливості викладання навчальних предметів «Історія», «Правознавство», «Суспільствознавство», «Громадянська освіта», «Я в світі», «Краєзнавство», «Одесазнавство», «Культурологія», «Етика та естетика», «Релігієзнавство».	<i>Завдання.</i> Проаналізуйте шкільні навчальні програми з історичних дисциплін. Підготуйте презентацію однієї навчальних програм (за вибором) Результати доповіді на практичному занятті	На прак. занятті
<i>Семінар «Форми і методи організації навчальної діяльності в профільній середній освіті. Методи наукового дослідження навчання історії в профільній середній освіті»</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Схарактеризуйте методи організації навчальної діяльності в профільних закладах загальної середньої освіти. 2. Схарактеризуйте основні методи наукового дослідження навчання історії в профільній середній освіті. 3. Схарактеризуйте допоміжні методи: аналіз практики викладання, тестування 5. У чому полягає організація пізнавальної діяльності на уроках історичних дисциплін в профільній освіті? 6. У чому полягає організація ціннісно – смислової діяльності? 7. Які виділяються види експерименту в шкільній практиці? 8. Що таке комунікативна діяльність?	<i>Завдання.</i> 1. В групі обговоріть методи наукового дослідження шкільного курсу історії в профільних закладах освіти. Доведіть що цей вид діяльності є ефективним в роботі профільного закладу. 2. Які методи наукового дослідження ви застосовували під час проходження педагогічної практики?	На прак. занятті
<i>Робота в малих групах «Інноваційні технології навчання в профільній середній освіті»</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Охарактеризуйте STEAM - освіту в профільному навчанні. 2. Пошуково – дослідницька діяльність здобувачів освіти	<i>Завдання</i> 1. В групі проаналізуйте інноваційні технології навчання в профільній середній освіті. Наведіть приклади застосування запропонованих	На прак. занятті

	<p>в профільних закладах освіти.</p> <p>3. Охарактеризуйте сторітеллінг як метод донесення інформації</p> <p>4. Опишіть Кейс – метод.</p> <p>5. Крос сенс, фішбоун, веб – квести в системі освіти профільної школи</p>	<p>інноваційних технологій на уроках історичних дисциплін в профільній освіті.</p> <p>Підготуйте план – конспект уроку в старших класах з використанням інноваційних технологій навчання.</p> <p>Обговоріть отримані результати в групі.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	
<p><i>Семінар «Технології формування індивідуальної освітньої траєкторії»</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Поясніть основну мету забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії учня.</p> <p>2. Охарактеризуйте форму здобуття загальної середньої освіти.</p> <p>3. Навчальні плани та програми. Навчальні предмети (інтегровані курси), інші освітні компоненти, у тому числі вибіркові, і рівні їх складності.</p> <p>4. Які ви можете назвати форми організації освітнього процесу, методи, засоби навчання.</p> <p>5. Для чого впроваджується індивідуальний темп засвоєння освітньої програми та/або послідовності вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів).</p> <p>6. Інклюзивне навчання в профільній середній освіті. Умови утворення інклюзивних та /або спеціальних класів. Організація інклюзивного навчання у закладах профільної середньої освіти.</p> <p>7. Оцінювання результатів навчання учня з особливими освітніми потребами в закладах освіти.</p>	<p><i>Завдання</i></p> <p>1. Визначте власну форму здобуття повної загальної середньої освіти У парах обміняйтеся результатами.</p> <p>2. Робота в мікрогрупах. Кожна група вибирає запропоновану МОН України модельну навчальну програму та доводить її ефективність. Розробіть індивідуальну освітню траєкторію для учня з певною особливістю в навчанні.. Групи готують презентації власних проєктів, кожен проєкт обговорюється, робиться висновок про те, яку з моделей доцільно застосовувати в освітніх закладах різного типу і профілю.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	

<p><i>Круглий стіл «Оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація в профільній середній освіті»</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.</i></p> <p>1. Проаналізуйте оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація в профільній середній освіті.</p> <p>2. Методичні рекомендації МОН України щодо оцінювання учнів закладів загальної середньої освіти НУШ.</p>	<p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Сформулюйте власне визначення критеріїв оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація в профільній середній освіті.</p> <p>2. Розробіть рекомендації для вчителів історичних дисциплін, щодо оцінювання результатів навчальної діяльності в профільній школі на базі методичних рекомендацій МОН для НУШ.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	<p>До наступ. прак. заняття</p>
<p><i>Семінар «Позаурочна навчальна діяльність з історії в профільній середній освіті».</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.</i></p> <p>1. В чому полягає мета позаурочної навчальної діяльності з історії в профільних закладах освіти.</p> <p>2. Розкрийте основні форми позаурочної діяльності з історії в профільних закладах освіти.</p> <p>3. Критерії та класифікація форм організації позаурочної діяльності з історії.</p>	<p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Проаналізуйте цілі позаурочної діяльності вчителя історичних дисциплін в профільній середній освіті та в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>2. Розробіть календарно тематичний план виховної роботи класного керівника в профільній школі.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	<p>На прак. занятті</p>
<p><i>Семінар «Предмет та задачі методика викладання історичних дисциплін у ЗВО»</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Охарактеризуйте національну доктрину розвитку вищої освіти.</p> <p>2. Предмет, задачі, функції методики викладання історичних дисциплін у ЗВО.</p> <p>3. В чому перевага кредитно – модульної системи підготовки фахівців.</p>	<p><i>Завдання</i></p> <p>1. Робота в малих групах. Кожна група опрацьовує питання: 1 гр - Національна доктрина розвитку вищої освіти. 2 гр. - Предмет, задачі, функції методики викладання історичних дисциплін у ЗВО. 3гр. - Кредитно – модульна система підготовки фахівців</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті.</p>	<p>На прак. занятті</p>
<p><i>Семінар «Історичні дисципліни у ЗВО»</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним</i></p>	<p><i>Завдання.</i></p> <p>Ознайомтеся</p>	<p>На прак. занятті</p>

	<p><i>зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Види історичних дисциплін у ЗВО. (<a href="#">Археологія</a>, <a href="#">Архівознавство</a>, <a href="#">Бібліографія</a>, <a href="#">Генеалогія</a>, <a href="#">Геральдика</a>, <a href="#">Джерелознавство</a>, <a href="#">Історична географія</a>, <a href="#">Історична картографія</a>, <a href="#">Історична хронологія</a>, <a href="#">Нумізматика</a> тощо).</p> <p>2. Особливості викладання історичних дисциплін у ЗВО.</p> <p>3. Складові навчальних планів та навчальних програм історичних дисциплін ЗВО.</p>	<p>навчальними програмами історичних дисциплін які викладають в ЗВО.</p> <p>Підготуйте презентацію: особливості викладання історичної дисципліни (за вибором).</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	
<p><i>Семінар «Організаційні форми роботи у ЗВО».</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Лекції та методика їх проведення. Головна дидактична мета лекції. Основні етапи проведення лекцій.</p> <p>2. Функції та види лекцій. Основні функції лекції. Види лекцій. Структура лекції. Оцінка якості лекції.</p> <p>3. Чому інноваційні методи проведення лекцій (лекція візуалізація, бінарні лекції, лекції із запланованими раніше помилками тощо) ефективніші в освітньому процесі ЗВО</p>	<p><i>Завдання</i></p> <p>Опрацюйте теоретичний матеріал з різних джерел з теми.</p> <p>Підготуйте презентацію з застосуванням інноваційних методів проведення лекцій (за вибором).</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	<p>На прак. занятті</p>
<p><i>Семінар «Семінарські та практичні заняття у ЗВО».</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. В чому головна мета семінарських занять. Розкрийте види семінарських занять.</p> <p>2. Охарактеризуйте методикау підготовки семінарських занять, лабораторних та практичних</p>	<p><i>Завдання</i></p> <p>1. Опрацюйте теоретичний матеріал теми, обговоріть в групах.</p> <p>2. Опрацюйте запропоновані в методичній літературі критерії оцінювання семінарських занять, додайте свої.</p> <p>3. Кожна група</p>	<p>На прак. занятті</p>

	<p>занять.</p> <p>3. Проаналізуйте оцінку якості семінарських занять.</p> <p>3.Розкрийте функції та критерії семінарських занять.</p> <p>4.Організація нетрадиційних семінарських занять.</p> <p>5.Які інтерактивні методи проведення семінарських занять ми можемо використовувати в ЗВО.</p> <p>6.Охарактеризуйте комплексні форми організації навчання. Основна мета та педагогічні задачі використання комплексних форм організації навчання.</p> <p>8. В чому позитив і негатив дистанційного навчання.</p>	<p>розробляє семінарське заняття з нетрадиційною формою його проведення та використанням інтерактивних методів.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	
<p><i>Семінар Круглий стіл «Педагогічний контроль у ЗВО його функції».</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Схарактеризуйте головну мету педагогічного контролю. Розкрийте види контролю навчальної діяльності у ЗВО (міжсесійний, поточний тематичний, підсумковий тощо).</p> <p>2. Розкрийте основні вимоги до контролю знань у закладах вищої освіти.</p> <p>3. В чому суть функції педагогічного контролю у ЗВО.</p> <p>4. Схарактеризуйте форми і методи педагогічного контролю.</p>	<p><i>Завдання</i></p> <p>1. Сформулюйте власне визначення ефективності педагогічного контролю у ЗВО.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	<p>На прак. занятті</p>
<p><i>Семінар «Практика студентів».</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Яка основна мета практик в ЗВО.</p>	<p><i>Завдання</i></p> <p>1. Обговоріть в групах види практик в ЗВО. Чи достатньо такої кількості кредитів</p>	<p>На прак. занятті</p>

	<p>Охарактеризуйте безперервність та послідовність практики, види практики у закладах вищої освіти.</p> <p>2. Проаналізуйте методiku організації різних видів практики в ЗВО, структуру виробничої (педагогічної) практики.</p> <p>3. Проаналізуйте «Положення ЗВО (Університет Ушинського) про проходження здобувачами практики».</p> <p>4. Розкрийте поняття «Професійна усталеність викладача ЗВО». Назвіть ознаки професійної усталеності та її компоненти.</p>	<p>відведених на практичну підготовку магістрів.</p> <p>2. Проаналізуйте «Положення ЗВО (Університет Ушинського) про проходження здобувачами практики».</p> <p>3. Обговоріть питання професійної усталеності викладача ЗВО. Запропонуйте свої ознаки сформованості професійної усталеності викладача ЗВО.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	
<p><i>Семінар «Науково – дослідницька діяльність викладача історії ЗВО».</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <p>1. Охарактеризуйте самостійну роботу здобувачів вищої освіти.</p> <p>2. Розкрийте види науково-дослідницької роботи викладача ЗВО.</p> <p>3. В чому полягають основні завдання науково-дослідницької роботи.</p> <p>4. Чому організація НДР засобами інформаційно-комунікаційних технологій є ефективнішою від традиційних методів навчання.</p>	<p><i>Завдання</i></p> <p>Робота в групах.</p> <p>1. Проаналізуйте види НДР роботи здобувачів вищої освіти. наведіть приклади.</p> <p>2. Проаналізуйте види НДР викладача ВНЗ.</p> <p>3. Розробіть завдання НДР з застосуванням інформаційно – комунікаційних технологій.</p> <p>Результати доповіді на практичному занятті</p>	<p>На прак. занятті</p>

### 5.5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (доповідь)

№ з/п	Тематика	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Профільне навчання в історії розвитку вітчизняної школи		
2	Поточна ситуація з функціонуванням профільної школи. Проблеми та шляхи вирішення.		
3	Аналіз орієнтовної моделі профільного навчання		

4	Мультимедійні технології у забезпеченні процесу навчання історичних дисциплін у профільній середній освіті.		
5	Організаційні форми роботи у ЗВО		
6	Комплексні форми організації навчання у ЗВО		
7	Нетрадиційні форми організації навчальної діяльності у закладах освіти		
8	Науково-дослідницька робота викладача вищої школи		
	<b>Разом</b>	<b>10</b>	<b>10</b>

### 6. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування активних і інтерактивних освітніх методів, серед яких: проблемна лекція, лекція-діалог, лекція-презентація, робота в малих групах, робота з довідковими, інформаційно-методичними джерелами, презентація результатів виконаних практичних завдань, рольова гра, кейс-стаді

### 7. Розподіл балів, які отримують студенти за результатами поточного і підсумкового контролю (іспит)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	іспит	Сума
Теми	Бали	Разом	0-10	0-20	0-100
Тема 1	0 - 4	0-70			
Тема 2	0 - 4				
Тема 3	0 - 4				
Тема 4	0 - 4				
Тема 5	0 - 4				
Тема 6	0 - 4				
Тема 7	0 - 4				
Тема 8	0 - 4				
Тема 9	0 - 4				
Тема 10	0 - 4				
Тема 11	0 - 4				
Тема 12	0 - 4				
Тема 13	0 - 4				
Тема 14	0 - 4				
Тема 15	0 - 4				
Тема 16	0 - 5				
Тема 17	0 - 5				

### Шкала оцінювання за всіма видами контролю (залік)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	зараховано
35–59	FX	незараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

### Шкала оцінювання за всіма видами контролю (екзамен):

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 8. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання історичних дисциплін у закладах освіти»
- Навчальний посібник. Методика викладання історії та історичних дисциплін. Словник - довідник: навч. посіб. / уклад. Л. Г. Яновська. Одеса : Видавель Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 104 с.
- Лекції-презентації.
- Силабус.
- Яновська Л. Г. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика викладання історичних дисциплін у закладах освіти»: метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2026. 36 с.
- Ілюстративні матеріали.
- Ситуативні завдання; вправи; тести.

## **9. Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами**

Метою інклюзивного навчання в Університеті Ушинського є забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей

## **10. Рекомендовані джерела інформації**

### **1. Нормативно – правова база:**

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту»
2. Про освіту : Закон України від 20.03.2022 № 2145-VII. Відомості Верховної Ради України. №38-39.
3. Концепція профільного навчання в старшій школі. Уклад.: Л. Д. Березівська, Н. М. Бібік, М. І. Бурда, Л. І. Денисенко, Г. С. Єгоров та ін. Інформаційний збірник МОН України. 24. 2003. С. 3–15.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти  
URL: [http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednya/serednya/derzh-standart/post\\_derzh\\_stan.doc](http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednya/serednya/derzh-standart/post_derzh_stan.doc)
5. Державний стандарт профільної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoho-standartu-profilnoi-serednoi-osvity-851-25072>
6. Методичні рекомендації щодо складання регіональних планів створення освітніх округів та модернізації мережі професійно - технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі шкіл – інтернатів, затверджені розпорядженням КМУ від 05.09. 2012 № 675 .
7. Концепція розвитку інклюзивної освіти (наказ МОН України від 01.10. 2010 № 912).
8. Концепція фундаменталізації змісту освіти у старшій школі в умовах профільного навчання. Г. О. Васьківська, О. В. Барановська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, С. Е. Трубочева та ін. Дидактика: теорія і практика. Київ: Ін-т обдарованої дитини. 2015. С. 5–23.

### **2. Основна література**

1. Формування змісту профільного навчання: теоретико – методологічний аспект: кол монографія / авт.. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська та інш. ; за наук. ред. д-ра пед. наук Г. О. Васьківської. Київ, КОНВІ ПРІНТ. 2018. 260 с.
2. Методика викладання історії у закладі вищої освіти : навчально-методичний посібник / Автор-укладач Г.М. Маринченко. Миколаїв : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 292 с.
3. Методика інноваційного викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти : навчально – методичний посібник / Автор – укладач: А. П. Гриценко. Глухів, 2022. 276 с.
4. Терно С. О. Критичне мислення та інноваційні стратегії в історичній освіті: посібник для здобувачів ст. вищ. осв. магістра ОПП «Середня освіта (Історія)». Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 120 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/123>
5. Яновська Л. Г. Методика викладання історії та історичних дисциплін. Словник - довідник: навч. посіб. / укладач Л. Г. Яновська. Одеса : Видавель Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 104 с.

1. Вітвицька С. С. Педагогічна підготовка магістрів в умовах ступеневої освіти: теоретико-методологічний аспект: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2009. 440 с.
2. Горіховський П.І. Вивчення курсу «Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі»: методичні рекомендації для магістрантів денної та заочної форми навчання. Умань: ПП Жовтий О., 2013. 84 с.
3. Інноваційні методики і технології професійної освіти: практичний посібник для педагогічних працівників закладів професійної та фахової передвищої освіти / В. О. Радкевич, С. Г. Кравець, А. П. Онищенко, П. Г. Лузан, І. А. Мося, Т. М. Пашенко, О. А. Тітова, В. А. Кручек, О. О. Субіна, М. А. Пригодій, Л. А. Лупаренко, О. Л. Єршова, Д. О. Закатнов, Н. М. Ваніна; за ред. В. О. Радкевич, М. А. Пригодія. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2025. – 160 с.  
[https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746452/1/Prakt%20posibn%20IPO\\_2025.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746452/1/Prakt%20posibn%20IPO_2025.pdf)
4. Козлова Г. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014. 200 с.
5. Косянчук, С. В. Реалізація профільного навчання: синектичний аспект суб'єкт-суб'єктної взаємодії Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи. Folia Comeniana. Вісник Польсько - української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського. Умань: ФОП Жовтий О. О. Ч. І. 2017. С. 49–53.
6. Мельниченко Р., Поліщук Н. Реформа середньої освіти та організація профільного навчання в Україні й Польщі: порівняльний аспект. Українська полоністика. 2017. № 14. С. 89 – 99.
7. Профільне навчання: досвід упровадження, інноваційні технології. Упор. Л.Ф. Пашко, О.П. Коваленко, Л.І. Симоненко.Полтава: ПОІШПО, 2008. 196 с.
8. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації: збірник матеріалів / за заг. ред. Ляшенко О.І., Засекіної Т.М., Мальованого Ю.І. Литвинової С.Г., Малиношевської А.В. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 288 с.
9. Профільне навчання: теорія і практика Київ: Педагогічна преса 2017.
10. Попова О. В. Ткачова Н. О. Васильєва С. О. Інноватика в галузі освіти : методичні рекомендації до проведення лекційних, семінарських занять, організації поза аудиторної самостійної роботи, підготовки до підсумкової атестації. Харків, 2020. 55 с.
11. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021, № 75, т. 3. С. 91-97.
12. Трубочева, С. Метапредметний підхід до формування змісту освіти в умовах профільного навчання. Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти. Folia Comeniana: Вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського. Умань: ФОП Жовтий О. О. 2017. С. 76–78.
13. Яновська Л. Г. Теоретичні засади формування соціальної та громадянської компетентності учнів на уроках історії в умовах профільної освіти. Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 67. URL : <http://innovpedagogy.od.ua/vip67>
14. Яновська Л. Г. Педагогічні умови проєктно – дослідницької діяльності майбутніх магістрів історії в інформаційно – комунікаційному середовищі ЗВО. Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 38. С. 62 – 66.

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.  
URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайтURL :  
<http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL :  
<http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>